

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Катерина ПЕТРОВСЬКА

“27” липня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 231 Соціальна робота

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота та практична психологія»

(назва освітньо-професійної програми)

Спеціалізація практична психологія

(назва спеціалізації)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Бердянськ, 2022 рік

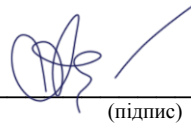
Робоча програма “Правова соціалізація дітей та молоді” для здобувачів I рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота та практична психологія»

Розробники: Анастасія Попова, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Соціальна робота та практична психологія» та схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти від “27” липня 2022 року (протокол № 1).

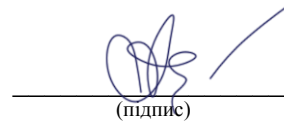
Завідувач кафедри
соціальної роботи та інклюзивної освіти

(підпис)

(Катерина ПЕТРОВСЬКА)
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми
«Соціальна робота та практична психологія»

(підпис)

(Катерина ПЕТРОВСЬКА)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 23 Соціальна робота (шифр і назва)	Нормативна / (за вибором)	
	Спеціальність 231 Соціальна робота		
Модулів –1	Освітньо-професійна програма: <u>Соціальна робота та практична психологія</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 0,8 самостійної роботи студента – 3,7	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
			6 год.
		Практичні, семінарські	
			4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
			80 год.
		Індивідуальні завдання:	
	11 год.		
Вид контролю:			
	зал.		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить (%):
для заочної форми навчання – 10/80 (11%/89%)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Правова соціалізація дітей та молоді” є розширення знань майбутніх соціальних педагогів з питань правової соціалізації дітей та молоді, формування уявлень про соціально-педагогічні механізми правової соціалізації, розвиток уміння використовувати їх у практичній соціально-педагогічній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Правова соціалізація дітей та молоді” є:

1. Ознайомити студентів із змістом та структурою правової соціалізації особистості.
2. Визначити соціально-педагогічні механізми, принципи та напрями правової соціалізації.
3. Надати характеристику законодавчого забезпечення процесу правової соціалізації дітей та молоді.
4. Здійснити аналіз структур поля правової соціалізації особистості.
5. Розглянути соціально-педагогічні умови процесу правової соціалізації учнівської молоді, причини та шляхи подолання негативної правової соціалізації у молодіжному середовищі.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1	ЗК-4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПР-3 Ідентифікувати, формулювати і розв’язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
2	СК-1	Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціальнопедагогічного, юридичного, економічного, медичного).	ПР-11 Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв’язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Правова соціалізація особистості: теоретичні засади

Актуальність проблеми правової соціалізації особистості. Мета, завдання, термінологічно-понятійний апарат курсу. Сучасні наукові підходи до вивчення правової соціалізації як соціально-педагогічного явища. Поняття, ознаки, чинники та види правової соціалізації особистості. Зміст, завдання, напрями правової

соціалізації особистості. Принципи та функції правової соціалізації особистості. Соціально-педагогічні механізми правової соціалізації особистості.

Тема 2. Становлення правової особистості у процесі соціалізації.

Правова соціалізація як основа розвитку правової особистості. Соціально-педагогічні та психологічні передумови правової соціалізації особистості. Проблема негативної правової соціалізації дітей та молоді. Відставання в соціалізації. Дефекти правової соціалізації особистості. Правова свідомість як елемент правової соціалізації особистості. Функціональна структура правової соціалізації особистості. Правосвідомість: поняття й ознаки. Класифікація форм і основні функції правосвідомості. Поняття правової установки, її структура і види. Взаємозв'язок ціннісних правових установок і орієнтацій.

Тема 3. Правомірна та правова поведінка: особливості, види.

Правова поведінка, правомірна поведінка та соціально-правова норма як елемент правової соціалізації. Поняття, ознаки та форми правової поведінки особи. Правомірна поведінка: поняття, особливості, види. Класифікація правомірної поведінки. Елементи правомірної поведінки особистості. Соціально-правові норми та їхні властивості. Законодавча основа правової соціалізації дітей та молоді. Соціальні права дітей та їх класифікація. Міжнародно-правові аспекти соціалізаційного процесу. Державне законодавство правової соціалізації дітей та молоді. Нормативна основа правової активності дітей.

Тема 4. Правові обов'язки та відповідальність дітей та молоді

Проблема обов'язків і відповідальності в процесі правової соціалізації дітей та молоді. Формування уявлень про обов'язки та відповідальність у дітей в процесі правової соціалізації. Цивільна відповідальність неповнолітніх. Адміністративна відповідальність дітей та молоді. Кримінальна відповідальність осіб, що не досягли повноліття. Правовиховна робота з правової соціалізації дітей та молоді. Правове виховання дітей та молоді: мета, завдання та вимоги. Методи та форми правового виховання й правової соціалізації. Ігрові технології правової соціалізації дітей. Методичне забезпечення діяльності навчальних закладів з правового виховання й правової соціалізації дітей та молоді.

Тема 5. Соціальна робота з формування правової культури дітей та молоді

Правова культура як різновид загальної культури. Структура та види правової культури суспільства. Зміст правової культури особи. Правова культура дітей та молоді як результат правової соціалізації. Сучасний стан правової культури дітей та молоді. Правова культура та правова соціалізація: спільне та відмінне. Організація вивчення процесу правової соціалізації дітей та молоді. Діагностичний комплекс з вивчення правової соціалізації дітей та молоді. Критерії

та показники правової соціалізації дітей та молоді. Рівні правової соціалізації. Методи діагностичної роботи з вивчення правової соціалізації. Методика діагностики правової соціалізації дітей та молоді.

Тема 6. Соціально-педагогічні умови правової соціалізації дітей та молоді

Соціально-педагогічні умови правової соціалізації дітей та молоді у закладі освіти. Соціально-виховне середовище як дієвий простір організації процесу правової соціалізації дітей та молоді. Проблема педагогічної взаємодії у процесі правової соціалізації. Соціально-педагогічна програма “Школа правової соціалізації”. Основи професійної діяльності соціального педагога з правової соціалізації дітей та молоді. Соціальні інститути правової соціалізації. Етапи соціально-педагогічної роботи з правової соціалізації дітей та молоді. Формування правової свідомості, мотивації до правової соціалізації. Соціально-педагогічна робота з правової поінформованості дітей та молоді. Формування соціально-правових знань. Заходи з розвитку правомірної поведінки, досвіду соціально-правової активності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р	л		п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Правова соціалізація особистості: теоретичні засади												
Тема 1. Проблема правової соціалізації особистості в умовах сьогодення							8	-	-	-	-	
Тема 2. Зміст процесу правової соціалізації особистості							7	2	-	-	-	
Разом за темою 1							15	2	-	-	-	
Тема 2. Становлення правової особистості у процесі соціалізації												
Тема 1. Становлення правової особистості у процесі соціалізації.							8	2	-	-	-	
Тема 2. Правова свідомість як елемент правової соціалізації особистості.							7	-	-	-	-	
Разом за темою 2							15	-	2	-	-	
Тема 3. Правомірна та правова поведінка: особливості, ви												
Тема 1. Правомірна поведінка та соціально-правова норма							8	-	-	-	-	

як елемент правової соціалізації.											
Тема 2. Законодавча основа правової соціалізації дітей та молоді.							7	-	-	-	-
Разом за темою 3							15	-	-	-	-
Тема 4. Правові обов'язки та відповідальність дітей та молоді											
Тема 1. Проблема обов'язків і відповідальності в процесі правової соціалізації дітей та молоді							8	2	-	-	-
Тема 2. Правовиховна робота з правової соціалізації дітей та молоді.							7	-	2	-	-
Разом за темою 4							15	2	2	-	-
Тема 5. Соціальна робота з формування правової культури дітей та молоді											
Тема 1. Правова культура дітей та молоді як результат правової соціалізації							8	-	2	-	-
Тема 2. Організація вивчення процесу правової соціалізації дітей та молоді							7	-	-	-	-
Разом за темою 5							15	-	-	-	-
Тема 6. Соціально-педагогічні умови правової соціалізації дітей та молоді											
Тема 1. Соціально-педагогічні умови правової соціалізації дітей та молоді у закладі освіти							8	-	-	-	-
Тема 2. Соціально-педагогічна робота з правової соціалізації дітей та молоді							7	-	-	-	-
Разом за темою 6							15	-	-	-	-
Усього годин							90	6	4	-	-

4. Теми лекцій

№ з/п	Назви теми	Денна форма	Заочна форма
1	Правова соціалізація особистості: теоретичні засади	2	2
1.1. -1.2	Концептуальні основи процесу правової соціалізації особистості 1. Поняття, ознаки, чинники та види правової соціалізації особистості. 2. Зміст правової соціалізації особистості. 3. Принципи та функції правової соціалізації. 4. Соціально-педагогічні механізми правової соціалізації особистості.		2
2	Становлення правової особистості у процесі соціалізації		2
2.1. -2.2	Правова соціалізація: передумови, фактори та проблеми 1. Правова соціалізація як основа розвитку правової особистості. 2. Соціально-педагогічні та психологічні передумови правової соціалізації особистості. 3. Проблема негативної правової соціалізації дітей та молоді. Відставання в соціалізації. 4. Дефекти правової соціалізації особистості.		2
4	Правові обов'язки та відповідальність дітей та молоді		2
4.1. -4.2	Проблема обов'язків і відповідальності в процесі правової соціалізації дітей та молоді 1. Поняття, ознаки та форми правової поведінки особи. 2. Правомірна поведінка: поняття, особливості, види. 3. Формування уявлень про обов'язки та відповідальність у дітей в процесі правової соціалізації. 4. Правові обов'язки неповнолітніх. 5. Цивільна відповідальність неповнолітніх. 6. Адміністративна та кримінальна відповідальність дітей та молоді. 7. Правовиховна робота з правової соціалізації дітей та молоді.		2
	Усього		6

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назви тем	Денна форма	Заочна форма
4	Правові обов'язки та відповідальність дітей та молоді		2
4.1. -4.2	Правовиховна робота з правової соціалізації дітей та молоді 1. Правове виховання дітей та молоді: мета, завдання та вимоги. 2. Методи та форми правового виховання й правової соціалізації. 3. Ігрові технології правової соціалізації дітей. 1. Формування уявлень про обов'язки та відповідальність у дітей в процесі правової соціалізації.		2
5	Соціальна робота з формування правової культури дітей та молоді		2
5.1. -5.2	Правова культура дітей та молоді як результат правової соціалізації 1. Сучасний стан правової культури дітей та молоді. 2. Правова культура як різновид загальної культури. 3. Структура та види правової культури суспільства. 4. Зміст правової культури особи. 5. Правова культура та правова соціалізація: спільне та відмінне.		2
	Усього		4

1. Самостійна робота

№ з/п	Назва тем	Денна форма	Заочна форма
1	Проблема правової соціалізації особистості в умовах сьогодення Підходи до розуміння процесу соціалізація. Фактори та стадії соціалізації. Шестифазова система соціалізації. Зміст процесу правової соціалізації особистості Інститути соціалізації. Напрями дослідження процесів соціалізації. Основні концепції соціалізації.		13

2	<p align="center">Становлення правової особистості у процесі соціалізації</p> <p>Соціально-педагогічні та психологічні передумови правової соціалізації особистості. Проблема негативної правової соціалізації дітей та молоді. Відставання в соціалізації. Дефекти правової соціалізації особистості.</p> <p align="center">Правова свідомість як елемент правової соціалізації особистості</p> <p>Право та правова свідомість: взаємодія, взаємозалежність та взаємовплив. Види деформації правосвідомості.</p>		13
3	<p align="center">Правомірна поведінка як елемент процесу правової соціалізації дітей та молоді</p> <p>Поняття, ознаки та форми правової поведінки особи. Правомірна поведінка: поняття, особливості, види. Класифікація правомірної поведінки. Елементи правомірної поведінки особистості. Соціально-правові норми та їхні властивості.</p> <p align="center">Законодавча основа правової соціалізації дітей та молоді.</p> <p>Правові документи, що лежать в основі правової соціалізації. Соціальні права дітей та їх класифікація. Основа правової активності дітей та підлітків. Міжнародні документи щодо правової соціалізації неповнолітніх. Державне законодавство України з правової соціалізації дітей та молоді.</p>		15
4	<p align="center">Проблема обов'язків і відповідальності в процесі правової соціалізації дітей та молоді</p> <p>Соціальна, моральна та юридична відповідальність. Основні обов'язки та особливості притягнення неповнолітніх до юридичної відповідальності.</p> <p align="center">Правовиховна робота з правової соціалізації дітей та молоді</p> <p>Проект «Шкільний офіцер». Штаб профілактики правопорушень. Структурні компоненти правової соціалізації особистості. Мотиваційно-правовий критерій та його показники. Когнітивно-правовий критерій, його характеристика. Регулятивно-правовий критерій (сформованість правомірної поведінки та правової активності). Рівні правової соціалізації дітей та молоді.</p>		11

5	<p align="center">Правова культура дітей та молоді як результат правової соціалізації</p> <p>Поняття і структура правової культури. Структурні зв'язки правової культури. Повсякденна правова культура.</p> <p align="center">Організація вивчення процесу правової соціалізації дітей та молоді</p> <p>Підходи до правового навчання та виховання у практиці зарубіжних країн. Моделі соціально-правової освіти в зарубіжних країнах. Предметно-тематична модель соціально-правової освіти у країнах Західної Європи.</p>		13
6	<p align="center">Соціально-педагогічні умови правової соціалізації дітей та підлітків у навчальному закладі</p> <p>Формування мотивації, правових знань, правосвідомості та соціально-правової активності у поведінці, шляхом розробки та запровадження соціально-педагогічної програми. Елементи моделі правової соціалізації: мета, завдання, принципи, функції, напрями, етапи реалізації, компоненти, критерії, показники, умови, форми, методи та засоби.</p> <p align="center">Соціально-педагогічна робота з правової соціалізації дітей та молоді</p> <p>Підсистеми поля правової соціалізації (правова особистість, соціально-педагогічні умови, правові документи, що забезпечують ефективність правової соціалізації підлітків, зовнішні соціальні інститути правової соціалізації особистості, морально-правові вимоги суспільства, характер соціально-правових відносин у суспільстві).</p>		15
	Всього		80

Індивідуальні завдання

1. Обґрунтуйте необхідність правової соціалізації дітей та молоді у сучасному суспільстві.
2. Визначте зміст та особливості правової інтеріоризації, екстеріоризації та правової ідентифікації. Наведіть приклад дії механізму правової соціалізації окремо взятої дитини, молоді людини.
3. Підготувати есе з теми «Роль правової системи та морально-правових норм у соціальному розвитку особистості».
4. Розробити план правовиховної роботи соціального педагога загальноосвітньої школи та підготувати інформаційний буклет з формування правової культури дітей та молоді, правової соціалізації учнів.
5. Підібрати діагностичний інструментарій (анкети, тести, опитувальники) для вивчення рівня правової соціалізації дітей та молоді. Вміти використовувати діагностичні матеріали на семінарському занятті.

6. Розробити зміст трьох заходів з правової соціалізації дітей та молоді (тренінги, рольові ігри, правові бесіди, міні-театри тощо).

8. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю, метод тестового контролю).

9. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, написання есе і доповідей, тестування тощо.

10. Засоби оцінювання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі ВО

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3			100
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2		
25		25		25			
Тема 4		Тема 5		Тема 6			
4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2		
25		25		25			

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
Тема 1.			
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
1.2.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
1.3.	Доповнення на семінарському занятті		-
1.4.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними;		0 – 10

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлені у «Системі оцінювання» та розміщені на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

1.5.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - необхідність правової соціалізації дітей та молоді		0 – 15 0 – 5*3
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті 2.1. (2 години)		-
2.2.	Доповнення на семінарському занятті		-
2.3.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
2.4.	Виконання ІНДЗ до теми 2: - приклад дії механізму правової соціалізації. - зміст та особливості правової інтеріоризації, екстеріоризації та ідентифікації.		0 – 15 0 – 5 0 - 10
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті		-
3.2.	Доповнення на семінарському занятті		-
3.3.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 - 10
3.4.	Виконання ІНДЗ до теми 3: - обґрунтуйте який вид індивідуального існування людини (індивід, особистість, індивідуальність) відповідає поняттю суб'єкт права. - створіть правовий портрет сучасної молоді людини.		0 – 15 0 – 10 0 – 5
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		0 - 5
4.2.	Доповнення на семінарському занятті		0 - 2
4.3.	Виконання самостійної роботи до теми 4: ● Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
4.4.	Виконання ІНДЗ до теми 4: ● Презентація		0 – 10
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		0 - 5
5.2.	Доповнення на семінарському занятті		0 - 2
5.3.	Виконання самостійної роботи до теми 5: ● Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 5
5.4.	Виконання ІНДЗ до теми 5: ● есе з теми		0 – 15
Максимум за тему 5		25 балів	
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті		-
6.2.	Доповнення на семінарському занятті		-

6.3.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
6.4.	Виконання ІНДЗ до теми 6: - Доповідь з теми		0 – 15
Максимум за тему 6			25 балів

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
1-34	F

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Правова соціалізація дітей та молоді» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Сизоненко І. Г. Гейміфікація процесу формування морально-правової культури здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота» в умовах змішаного навчання *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки*

² Мінімальний допуск до заліку здобувача можливий за умови набрання ним 25 балів за виконані роботи протягом семестру.

фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. : зб. наук. статей. Бердянськ. 2021. С. 184–189.

2. Сизоненко І. Г. Розвиток «soft skills» у здобувачів вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни «Правова соціалізація дітей та молоді» *International scientific and practical conference «Pedagogy, psychology and teaching methods: international experience proceedings*, Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021. Р. 234–237.

3. Сизоненко І. Г. Соціальна робота з правової соціалізації особистості. *Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри: збірник тез III Міжнар. наук.-практ. конф. (27–28 квітня 2018 р.)*. Кропивницький : ПВНЗ КІДМУ, 2018. С. 196–199.

4. Сизоненко І. Г. Проблема морально-правової культури майбутніх соціальних працівників. *Наука III тисячоліття : пошуки, перспективи розвитку : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (25-26 квітня 2018 р.)* : зб. тез. Бердянськ : БДПУ, 2018. Ч. 1. С. 282–283.

5. Сизоненко І. Г. Асоціалізація дітей та молоді в соціально-правовому середовищі: технологія попередження. *International scientific-practical conference Forming of modern educational environment: benefits, implementation mechanisms : Conference Proceedings*, September 29, 2017. Tbilisi: Baltija Publishing. Р. 58–61.

Допоміжна

1. Сизоненко І.Г. Теорія та практика правової соціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування : *монографія*.– Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2014. 345 с.

2. Сизоненко І.Г. Діяльність соціального педагога з формування правоправної поведінки підлітків-сиріт у процесі правової соціалізації. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ : БДПУ, 2015. С. 234–238.

3. Сизоненко І.Г. Правова соціалізація особистості дитини як суб'єкта педагогічної взаємодії у соціально-культурному середовищі освітнього закладу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка*. Випуск XII. Мелітополь, 2014. С. 91–97.

4. Сизоненко І.Г. Практика формування морально-пізнавальних мотивів підлітків у процесі правової соціалізації. // *Науковий журнал “Науковий огляд”*, № 1, 2014, Том 2. ТОВ “ТК Меганом”, 2014. С. 123–128.

5. Сизоненко І.Г. Проблема професійної діяльності соціального педагога з правової соціалізації особистості. // *Вісник Запорізького національного університету : збірник наукових праць. Педагогічні науки* / Гол.ред. Локарева Г.В. – Запоріжжя : Запорізький національний університет № 1 (12), 2014. С. 120–126.

6. Сизоненко І.Г. Соціально-педагогічна робота з формування правових знань підлітків у процесі правової соціалізації. // *Науково-методичний журнал “Нова педагогічна думка”*, № 4 (80). Рівне, 2014 р. С. 160–162.

7. Горошнікова І. Г. Правова соціалізація дітей-сиріт: теоретико-методичне та нормативно-правове забезпечення. *Навчально-методичний посібник*. За заг. ред.

докт. пед. наук, проф. І. М. Ковчиної. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. 161 с.

8. Ковчина І. М. Основи соціально-правового захисту особистості : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «соціальний педагог» / за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А.О. Ярошенко. К. : Вид-во НПУ ім. Драгоманова, 2011. 297с.

9. Власенко В. П. Теоретичні засади розуміння правової соціалізації індивіда / Український юридичний портал – Режим доступу <http://radnuk.info/statti/249-tioriuua-gov/14809-2011-01-19-03-14-15.htm>

10. Горошнікова І. Г. Критерії, показники та рівні правової соціалізації дітей-сиріт підліткового віку в загальноосвітній школі-інтернаті. *Збірник наукових праць БДПУ (Педагогічні науки)*. Бердянськ : БДПУ, 2012. С. 95–101.

11. Горошнікова І. Г. Проблема обов'язків і відповідальності в процесі правової соціалізації дітей-сиріт підліткового віку. *Інноваційні підходи до науки XXI сторіччя : зб. наук. праць і матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (27 квітня 2012 р.)* / гол. ред. В. С. Рижиков. Кіровоград : Науково-дослідний центр інноваційних технологій, 2012. С. 55-60.

12. Горошнікова І. Г. Соціально-педагогічний механізм правової соціалізації дітей-сиріт у школі-інтернаті. *Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Формування сучасної науки» // Науковий журнал «Аспект»*. Донецьк : Вид-во «Кольорова типографія», 2012. С. 71-74.

13. Гурлева Т. С. Підліток : становлення відповідальності / Тетяна Гурлева. К. : Шкільний світ, 2010. 126 с

14. Декларація про право на розвиток : станом на 4 грудня 1986 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua

15. Європейська конвенція про здійснення прав дітей : станом на 25 січня 1996 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua

16. Закон України "Про охорону дитинства": станом на 26 квітня 2001 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : www.rada.gov.ua

17. Петрочко Ж. В. Суб'єкт-суб'єктні відносини у процесі правової соціалізації / Ж. В. Петрочко // *Соціалізація особистості: збірник наукових праць*. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Том XXX. С. 12-25.

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України www.rada.gov.ua.
2. Національна бібліотека України і. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
4. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
5. Медіатека ФДССО.